

EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANELERİ İLE ÜNİVERSİTE HASTANELERİNDE KANSER NEDENİYLE ÖLEN HASTALAR

Dr. Gül Gürsoy

Sağlık Bakanlığı Kanserle Savaş Dairesi Başkanlığı

Sağlık Bakanlığı (SB) 2006 istatistiklerine göre, ülkemizde toplam 1159 hastane bulunmaktadır. Hastanelerimizin 52'si eğitim ve araştırma hastanesi, 51'i üniversite hastanesi olmak üzere 769'u kamu, 332'si özel ve 6'sı belediye hastanesidir. Tablo 1, eğitim ve araştırma ile üniversite hastanelerinin yatak ve hekim durumu gösterilmiştir.

Tablo 1. Türkiye'deki Eğitim ve Araştırma İle Üniversite Hastanelerinin Yatak ve Hekim Dağılımı, 2006

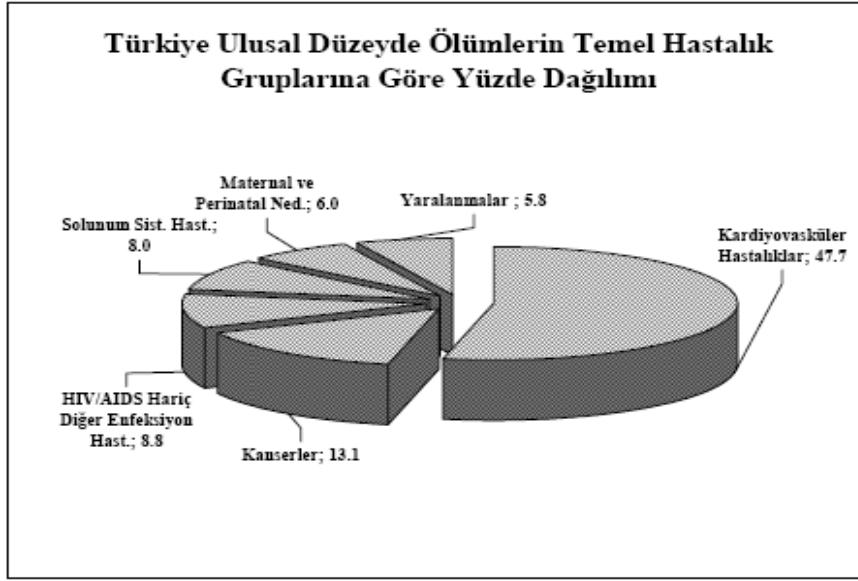
	Kurum (n)	Yatak (n)	Uzman h.(n)	Asist. h.(n)	Prat. h.(n)
Eğit. ve Araşt. Hast	52	25947	7147	7777	1075
Üniversite Hastanesi	51	30912	10268	9538	1218
Diğer Hastaneler	1056	110092	23626	211	25126
Toplam	1159	166951	41041	17526	27419

Kaynak: www.saglik.gov.tr, 2007

Dünya genelinde kanser, toplam 58 milyon ölüm içerisinde kardiyovasküler hastalıklar (%30) ve enfeksiyon hastalıkları (%19)'ndan sonra 7,6 milyon (%13,8) ile üçüncü sırada yer alan ölüm nedeni olarak tahmin edilmektedir. Dünyada kanser ölümüne en sık neden olan yerleşim yeri akciğer (1,3 milyon), mide (1 milyon), karaciğer (662 bin), kolon (655 bin) ve meme (502 bin)'dir (Kaynak: Cancer incidence, mortality and survival by site for 14 regions of the world, WHO, 2001).

Şekil 1'de gösterildiği gibi Türkiye ulusal düzeyde ölüm sayılarının temel hastalık gruplarına göre dağılımında, ikinci sırada kanserler yer almaktadır. Kanser ölümleri erkeklerde 35.076, kadınlarda 21.174 ile 56.250 (%13,1)'tür (Kaynak: UHY-ME Hastalık Yükü Çalışması, 2003).

Şekil 1: Türkiye Ulusal Düzeyde Ölümlerin Temel Hastalık

Kaynak: UHY-ME Hastalık Yüğü Çalışması, 2003

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2006 için, “hastanelere yatan hastaların seçilmiş 150 hastalık nedenine göre dağılımı” tablosunda taburcu olan toplam 6.012.643 hastanın 264.103’ünün kanser tanısıyla taburcu olduğunu; ölen toplam 95.656 hastanın 10.774 (%11,26)’ünün kanser nedeniyle öldüğünü göstermektedir (Kaynak: www.tuik.gov.tr, erişim tarihi: 29 Temmuz 2007).

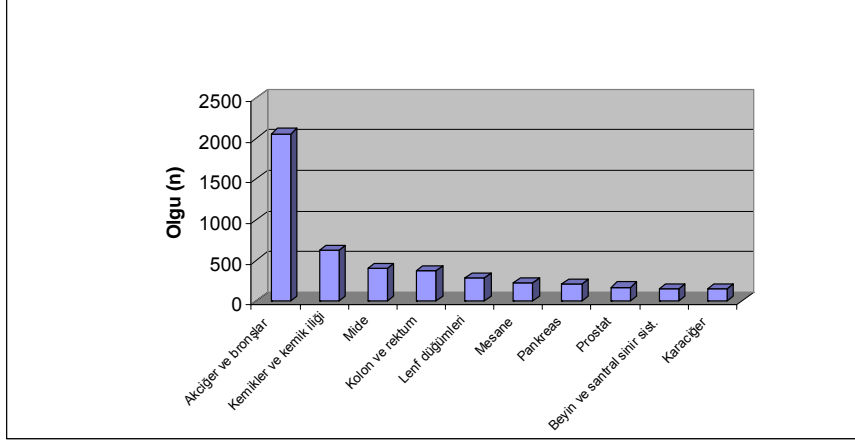
Kanserle Savaş Daire Başkanlığı (KSDB), hastanelerimizde ölen kanser hastalarına ilişkin bir durum saptaması yapmıştır. Tüm eğitim ve araştırma hastanesi ile üniversite hastanelerinden son 1 yılda kanserden ölenlerin verileri toplanmıştır. Söz konusu hastanelerde otomasyon sisteminde bulunan ICD-10 hastalık kodlama sisteminde kanser kodu olan C ve kısmen D kodu ile ölenlerin veya yazılı ölüm kayıtlarında bulunan kanser tanısı ile ölenlerin yerleşim yeri, doğum ve ölüm tarihi ile adres bilgileri elde edilmiştir.

Ölüm verilerini yazılı olarak gönderen hastanelerde yerleşim yeri açıkça yazılmasına karşılık bilgisayardan çekerek gönderen hastanelerde kullanılan “ICD-10 kodlama klavuzu”nda “kemikler ve kemik iliği” bir arada kodlanmıştır. Bu nedenle, iki veri birleştirilerek değerlendirildi ancak yazılı verilere göre bu ölümlerin çoğunun kemik iliği olduğu belirlenmiştir.

Eğitim ve araştırma hastanesi ile üniversite hastanelerinde kanser nedeniyle ölen hasta sayısı 5 610 erkek, 2 906 kadın olmak üzere toplam 8516 bulunmuştur.

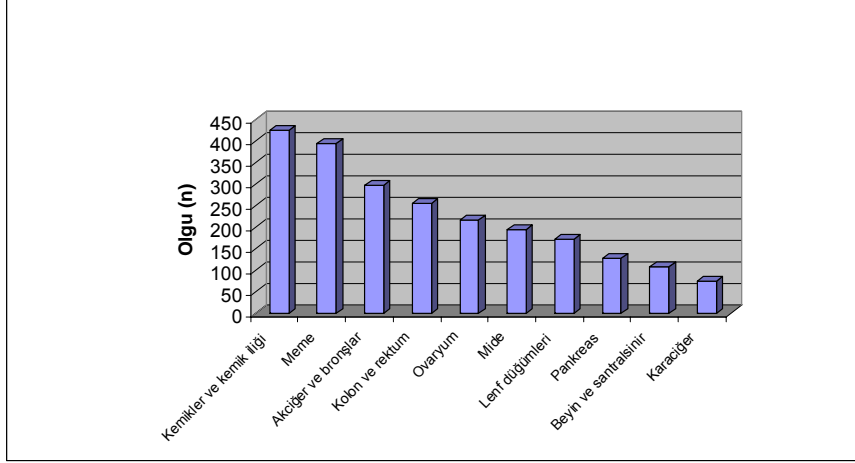
Grafik 1’de hastanelere yatan kanser nedeni ölen erkek hastaların en sık görölen yerleşim yerine göre dağılımı gösterilmiştir; ilk sırada akciğer ve bronşlar yer almış, bunu kemikler ve kemik iliği, mide, kolon ve rektum, lenf düğümleri, mesane, pankreas, prostat, beyin ve santral sinir sistemi ve karaciğer izlemiştir.

Grafik 1. Türkiye’de hastanede kanser nedeni ile ölen hastaların en sık görölen yerleşim yerine göre dağılımı, 2006, erkekler

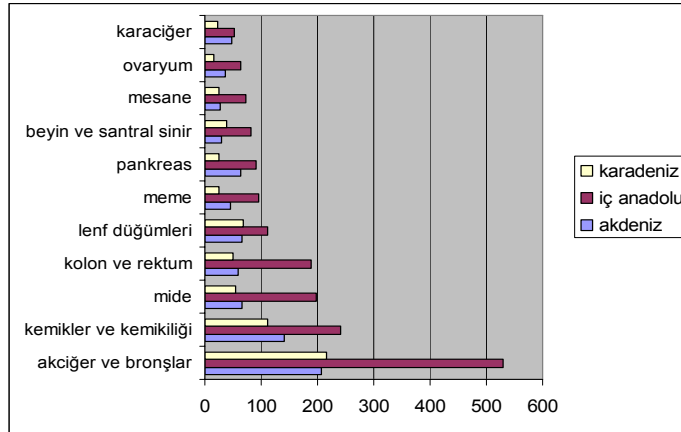
Grafik 2’de hastanede kanser nedeni ile ölen kadın hastaların en sık görölen yerleşim yerine göre dağılımı gösterilmiştir; ilk sırada kemikler ve kemik iliği yer almış, bunu meme, akciğer ve bronşlar, kolon ve rektum, ovaryum, mide, , lenf düğümleri, pankreas, beyin ve santral sinir sistemi ve karaciğer izlemiştir. Hastanelerde ölen kadın kanser hastaları arasında uterus ve serviks ilk onda yer almamış ancak karaciğeri izlemiştir.

Grafik 2. Türkiye’de hastanede kanser nedeni ile ölen hastaların en sık görülen yerleşim yerine göre dağılımı, 2006, kadınlar

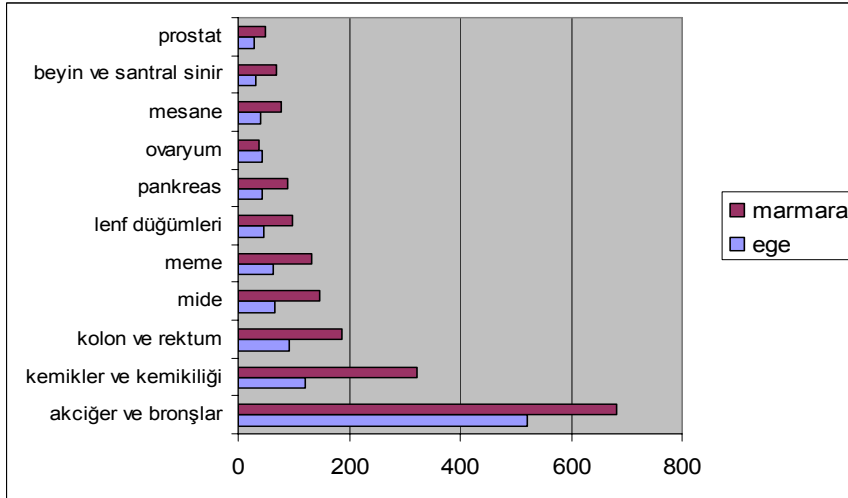
Grafik 3’de Akdeniz, Karadeniz ve İç Anadolu Bölgelerinde hastanede kanser nedeni ile ölen hastaların en sık görülen yerleşim yerine göre dağılımı gösterilmiştir. Üç coğrafi bölgede de İç Anadolu daha fazla olmak üzere akciğer ve bronşlar ilk sıradadır. Bunu İç Anadolu’da kemikler ve kemik iliği, mide, kolon ve rektum, lenf düğümleri, meme, pankreas, beyin ve santral sinir sistemi, mesane, ovaryum ve karaciğer izlemektedir. Diğer iki bölgede de benzer bir sıra izlemekle birlikte Karadeniz’de lenf düğümleri kemikler ve kemik iliğinden, beyin ve santral sinir sistemi kolon ve rektumdan sonra gelerek sıra değiştirmiştir. Aynı zamanda bu bölgede meme diğer bölgelere göre daha azdır. Akdeniz’de ise mideden sonra sıra değiştirmiştir; mideyi lenf düğümleri, pankreas, kolon ve rektum, karaciğer, meme, ovaryum, beyin ve santral sinir sistemi ve mesane izlemiştir.

Grafik 3. Akdeniz, Karadeniz ve İç Anadolu Bölgelerinde hastanede kanser nedeni ile ölen hastaların en sık görülen yerleşim yerine göre dağılımı, 2006

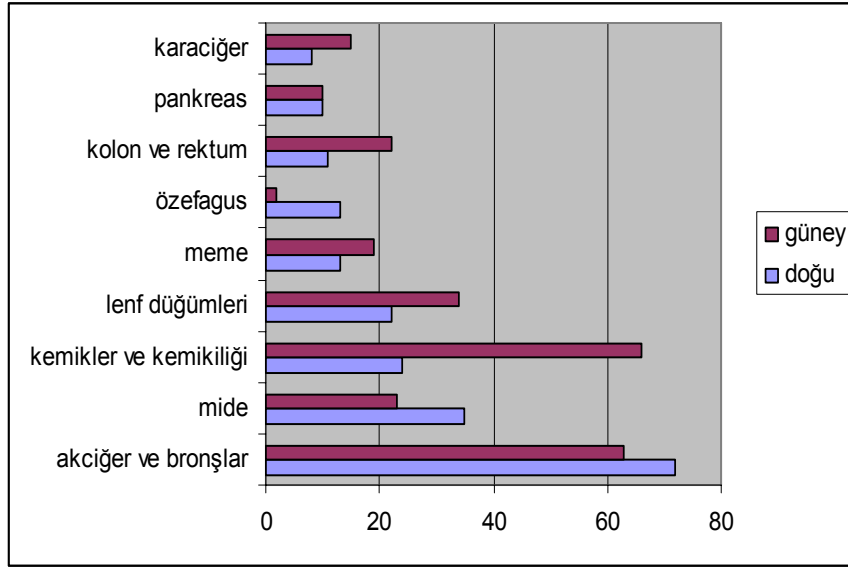
Grafik 4’de Ege ve Marmara Bölgelerinde hastanede kanser nedeni ile ölen hastaların en sık görülen yerleşim yerine göre dağılımı gösterilmiştir. Her iki bölgede de benzer biçimde akciğer ve bronşlar ilk sırada, bunu kemikler ve kemik iliği, kolon, mide, meme, lenf düğümleri, pankreas, mesane, beyin ve santral sinir sistemi ve prostat izlemektedir. Farklı olarak ovaryum Ege Bölgesinde pankreas ile aynı oranda iken Marmara’da en son sırada yer almıştır.

Grafik 4. Ege ve Marmara Bölgelerinde hastanede kanser nedeni ile ölen hastaların en sık görülen yerleşim yerine göre dağılımı, 2006

Grafik 5’de Doğu ve Güney Bölgelerinde hastanede kanser nedeni ile ölen hastaların en sık görülen yerleşim yerine göre dağılımı gösterilmiştir. Her iki bölge arasında farklılıklar bulunmaktadır. Doğu’da ilk sırada akciğer ve bronşlar ilk sıradadır. Bunu mide, kemik ve kemik iliği, lenf düğümleri, meme, özefagus, kolon, pankreas ve karaciğer izlemektedir. Güney’de diğer tüm bölgelerden farklı olarak kemik ve kemik iliği ilk sıradadır. Bunu akciğer ve bronşlar, lenf düğümleri, mide, kolon, meme, karaciğer, pankreas izlemiştir.

Grafik 5. Doğu ve Güney Bölgelerinde hastanede kanser nedeni ile ölen hastaların en sık görülen yerleşim yerine göre dağılımı, 2006

Tablo 2’de Türkiye’de eğitim ve araştırma hastaneleri ile üniversite hastanelerinde kanser nedeni ile ölen hastaların coğrafi bölgelere göre dağılımı gösterilmiştir. Akdeniz bölgesinde, üniversite hastanelerinde ölen kanser hastaları eğitim ve araştırma hastanelerinde ölen kanser hastalarına oranla çok yüksek (yaklaşık % 92) iken; Ege bölgesinde en düşük oranlara sahiptir. Karadeniz, Güney ve Doğu bölgelerinde de üniversite hastanelerinde ölen kanser hastaları daha yüksek orandadır. Marmara ve İç Anadolu bölgesinde ise her iki grup hastanede birbirine daha yakın oranlardadır.

Tablo 2. Türkiye'de eğitim ve araştırma hastaneleri ile üniversite hastanelerinde kanser nedeni ile ölen hastaların coğrafi bölgelere göre dağılımı, 2006

	Eğit.ve Araş.Has.de kanserden ölüm		Üniversite Has.de kanserden ölüm		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Akdeniz	81	8,02	929	91,98	1010	100
Ege	786	57,71	576	42,29	1362	100
İç Anadolu	814	39,61	1241	60,39	2055	100
Karadeniz	184	19,66	752	80,34	936	100
Marmara	1075	46,82	1221	53,18	2296	100
Güney	48	14,16	291	85,84	339	100
Doğu	46	16,55	232	83,45	278	100
Yurtdışı	1	20	4	80	5	100
Bilinmeyen	55	23,4	180	76,6	235	100
Toplam	3090	36,28	5426	63,72	8516	100

* Satır yüzdesi alınmıştır

Ek tablo1'de seçilmiş bölgeleri temsil eden illerde eğitim ve araştırma hastaneleri ile üniversite hastanelerinin yatak ve hekim sayısına göre dağılımı gösterilmiştir. Marmara Bölgesini temsil eden il olan İstanbul en fazla hastaneye, yatak ve hekim sayısına sahiptir. Bunu İç Anadolu Bölgesini temsil eden Ankara, Ege Bölgesini temsil eden İzmir ve Akdeniz Bölgesini temsil eden Adana izlemektedir. Eğitim ve araştırma hastanelerinin yatak sayısı, üniversite hastanelerinin yatak sayısı ile karşılaştırıldığında Ankara, İstanbul ve İzmir'de eğitim ve araştırma hastanelerinde daha fazla iken Adana İlinde azdır.

Ek Tablo 1. Seçilmiş bölgeleri temsil eden illerde eğitim ve araştırma hastaneleri ile üniversite hastanelerinin yatak ve hekim sayısına göre dağılımı, 2006

		Hastane (n)	Yatak (n)	Uzman h.(n)	Asist. h.(n)	Prat. h.(n)
Ankara	Eğitim	14	6567	2393	2425	301
	Üniversite	9	2580	1278	1336	19
İstanbul	Eğitim	23	11750	2984	4103	292
	Üniversite	6	3897	1986	1205	5
İzmir	Eğitim	2	3378	935	1104	183
	Üniversite	7	3056	1004	927	79
Adana	Eğitim	1	897	149	64	37
	Üniversite	2	1527	476	282	22

Kaynak: www.saglik.gov.tr, erişim tarihi : 2007

Tablo 3’de Türkiye’de hastanede kanser nedeni ile ölen kadın ve erkek kanser hastaların coğrafi bölgelere göre dağılımı gösterilmiştir. Tüm coğrafi bölgelerde benzer biçimde hastanelerde ölen kadın kanser hastaları yaklaşık % 35 iken erkek kanser hastaları yaklaşık % 65’tir.

Tablo 3. Türkiye’de hastanede kanser nedeni ile ölen kadın ve erkek kanser hastaların coğrafi bölgelere göre dağılımı, 2006

Bölge	Erkek	% (*)	Kadın	% (*)	Toplam	% (*)
Akdeniz	651	64,46	359	35,54	1010	100,00
Ege	946	69,46	416	30,54	1362	100,00
İç Anadolu	1314	63,94	741	36,06	2055	100,00
Karadeniz	644	68,80	292	31,20	936	100,00
Marmara	1488	64,81	808	35,19	2296	100,00
Güney	231	68,14	108	31,86	339	100,00
Doğu	183	65,83	95	34,17	278	100,00
Yurtdışı	4	80,00	1	20,00	5	100,00
Bilinmeyen	149	63,40	86	36,60	235	100,00
Toplam	5610	65,88	2906	34,12	8516	100,00

*Satır yüzdesi alınmıştır

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma, terminal dönemini hastanede geçiren kanser hastalarının, kanser ölümlerinin yerleşim yerinin belirlenmesini sağlamıştır ve Türkiye kanser ölümlerinin yerleşim yeri hakkında bir fikir verebilir. UHY-ME

Hastalık Yüğü Çalışması, 2003 sonuçlarına göre ülkemizde 56 250 kanserden ölüm, TÜİK istatistiklerine göre ise hastanede yatan hastaların 10774 kanser nedeniyle ölüm olmuştur. Bu çalışmada, hastanede kanser nedeniyle ölümlerin 8 516'üne ulaşılmıştır.

Türkiye kanser ölümlerinin yerleşim yerine göre dağılımını gösteren bir çalışma bulunmamaktadır. Bunun en önemli nedeni evde verilen ölüm raporlarında neden ya da nedenlerin tam ve doğru bir biçimde yazılmamasıdır. Kanser hastalarının terminal dönemi çoğunlukla hastane yerine evde geçirmek istedikleri bilinmektedir. Bu sonuçlar eğitim ve araştırma hastaneleri ile üniversite hastanelerinden gelen verilerden çıkarılmıştır.

“Kemik ve kemik iliğı” kanserinin, Türkiye'deki düşük insidanslarına rağmen erkeklerde ikinci, kadınlarda ilk sırada yer alması irdelenmesi gereken bir durumdur. Türkiye genelinde insidanslara baktığımızda, 2003 yılı için erkeklerde en çok görülen kanser olan akciğer kanserinde olgu sayısı 6828 iken kemik iliğı olgu sayısı 1090, kemik olgu sayısı 333; kadınlarda en çok görülen kanser olan meme kanserinde olgu sayısı 5634 iken kemik iliğı 743, kemik olgu sayısı 222'dir (Kaynak: KSDB istatistikleri, 2003). Hem erkek hem de kadınlarda en çok görülen kanserler ile kemik iliğı ve kemik arasındaki farklılık, ölümlerde ilk sıralara yükselemeyecek kadar büyüktür. Kemik iliğı kanserlerinin diğer kanserlere göre hastanelerde daha çok izlendiğı aynı zamanda kemik iliğı kanseri olanların terminal dönemde ölümlerinin hastanelerde daha çok olduğı söylenebilir.

Doğu bölgesinde “mide kanseri”nin, kemik ve kemik iliğı kanserlerinin özel durumuna rağmen ikinci sırayı alması önemlidir.

Kanser ölümleri erkeklerde 35.076, kadınlarda 21.174'tür. $35076/21174 = 1.6$ iken eğitim ve araştırma ile üniversite hastanelerinde ölen kanser hastalarının cinsiyete göre dağılımında $5910/2906 = 2,03$ 'dir. Erkekler yaklaşık 2 kat daha çok hastanelere gidebilmiş, erkekler kadınlara göre daha fazla hastanede ölmüşlerdir, daha fazla ulaşmışlardır diyebiliriz.

